

Kontrollkäik SA-sse Rapla Maakonnahaigla

(1) Õiguskantsleri nõunikud viisid 07.10.2008 omal initsiatiivil läbi kontrollkäigu SA Rapla Maakonnahaigla psühhiaatriaosakonda (edaspidi osakond).

Osakonnas on 10 ravikohta. Aastal 2007 viibis osakonnas ravil 325 isikut, kellest 166 olid naised ja 159 mehed. Enamik patsientidest on eestlased. Keskmine ravikestus juhtumi kohta aastal 2007 oli 13,7 päeva. Erakorraliselt hospitaliseeritud on patsientidest 41,7%. Lastepsühhiaatria teenust osakonnas ei osutata.

Peamisteks diagnoosideks on meeleoluhäired (99 juhtu aastal 2007) ja psühhoaktiivsete ainete kasutamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired (70 juhtu aastal 2007).

Aastal 2007 oli 28 tahtest olenematu ravi juhtumit (keskmine pikkus 6-12 tundi), aastal 2008 kontrollkäigu läbi viimise ajani on esinenud 22 tahtest olenematu ravi juhtumit (keskmine pikkus samuti 6-12 tundi). Tahtest olenematut ravi viiakse läbi vaid alkoholideliiriumiga võõrutusseisundite korral. Ohjeldusmeetmeid (fikseerimine) on aastatel 2007 kuni käesoleva ajani kasutatud 3 korral. Ohjeldamise kestus 3-4 tundi.

Osakonnas töötab 2 psühhiaatrit, 4 õde, 4 hooldusõde, psühholoog, ettekandja ja koristaja (töötajate keskmine vanus 48 aastat). Ambulatoorselt võtavad vastu lisaks 2 kliinilist psühholoogi (omavad ka lastepsühholoogi kutset).

(2) Kontrollkäigul kontrollisid õiguskantsleri nõunikud, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväarikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas osakonnas on ravi läbi viimisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused.

(3.1) Õiguskantsleri nõunike ringkäik asutuses ja vastuvõtt asutuses ravil viibivatele ning töötavatele isikutele

Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsleri nõunikud haigla ruume. Õiguskantsleri nõunike vastuvõtule isikuid ei ilmunud. Ringkäigu raames vesteldi ravil viibivate isikute ja haigla töötajatega.

(3.2) Patsiendi teavitamine tema õigustest

Osakonna vastusest ettevalmistavale küsimustikule nähtus, et haigetele on kättesaadav patsiendiõiguste brošüür, kuid ei selgunud, milline on teabematerjali sisu. Ravivõtete toimest ja kõrvalmõjudest teavitamine leiab aset suusõnaliselt. Seega on ebaselge, millises ulatuses ja viisil toimub patsientide teavitamine erinevatest raviga ja haiglas viibimisega seonduvatest aspektidest.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) 8.üldaruande¹ punkt 53 sätestab, et igale patsiendile ja tema perele tuleks

¹ Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee 8.üldaruanne (CPT/Inf (98) 12). Kättesaadav arvutivõrgus aadressil <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-08.htm> .

raviasutusse saabumise järgselt väljastada tutvustav brošüür, milles on näidatud asutuse sisekord ja patsiendi õigused. Patsient, kes ei ole võimeline brošüüri sisu mõistma, peaks saama kohast abi. Tähelepanu tuleb pöörata ka asjaolule, et psühhiaatriaosakonnas võib sisekord praktikast tulevatel kaalutlustel tihti erineda muude, eelkõige somaatilise raviga tegelevatest osakondade sisekorrast. Seega on oluline fikseerida psühhiaatriaosakonnas ravil (eriti just tahtest olenematul ravil) viibivate isikute õigused ja kohustused eraldi dokumendis ning antud dokument ravile saabunud isikule kirjalikult väljastada. Silmas tuleb pidada, et osakond peab tagama patsiendi aru saamise sisekorda reguleerivatest dokumentidest (vajadusel tõlge isiku emakeelde, samuti osakonna töötajate poolne abistamine dokumendi sisu selgitamisel isikule).

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Rapla Maakonnahaigla juhtkonnal välja töötada ammendav ning arusaadav patsiendi õigusi käsitlev materjal ravil viibivate isikute jaoks, mis kirjeldab asutuse sisekorda, isiku õigusi ja kohustusi ning näitab ära võimalikud kaebemehhanismid (asutusesisesed menetlused, kohus, Tervishoiuamet, õiguskantsler jne) ja nende kasutamise võimalused.** Soovitavaks tuleb pidada haiglasisesse kaebuste ja ettepanekute esitamise vormi liitmist patsiendi infobrošüüri, mis võimaldaks ravil viibival isikul või tema hooldajal kasutada kaebemehhanisme hoolimata keskuses rakendatavatest liikumispiirangutest. Nimetatud dokument tuleb kirjalikult väljastada igale ravile saabunud isikule temale arusaadavas keeles ning vajadusel peab tervishoiuteenuse osutaja tagama ka dokumendi sisu täiendava selgitamise.

(3.3) Kaebuste esitamise kord

Osakonna vastusest ettevalmistavale küsimustikule nähtus, et ravialuste suulised ja kirjalikud kaebevõimalused on tagatud. Haiglas kehtib kaebuste lahendamise kord, mis on kättesaadav haigla kodulehel. Kummatigi on osundatud kord väga lühike ja ei käsitle suuliste kaebuste menetlemise korda.

CPT rõhutab oma 8.üldaruandes tõhusa vaidemenetluse olulisust patsiendi õiguste tagamise seisukohalt. Patsientidel peaks lisaks asutusesisesse kaebevõimaluse rakendamisele olema võimalus esitada ametlikke kaebusi ka väljaspool asutuse territooriumi paiknevale pädevale organile ja sellega konfidentsiaalselt suhelda.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Rapla Maakonnahaigla juhtkonnal välja töötada ammendav kaebuste lahendamise kord sätestades muuhulgas kaebuste esitamise ja menetlemise korra, menetlustähtajad, kaebustele vastamise korra ja lisaselgituste andmise kohustuse. Lisaks haiglasisestele kaebevõimalustele tuleb korras sätestada ka isikute õigus pöörduda teiste asjakohaste institutsioonide poole.** Kaebuste lahendamise kord, kaebuste formularid ning muude patsientide kaebuste lahendamiseks pädevate organite nimekiri koos kontaktandmetega tuleb avalikult kättesaadavaks teha igas haigla osakonnas.

(4) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitud SA Rapla Maakonnahaigla juhatusele. Soovitude täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitude tegemisest.